

V Praze dne 20. května 2014
Č.j.: 6309/2014-LRV

Stanovisko komise pro hodnocení dopadů regulace

**k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti
č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování
právních služeb (advokátní tarif)**

Úvod

Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti (MSp) č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, je předkládán MSp v na základě Programového prohlášení vlády.

Navrhovaná právní úprava si klade za cíl dosáhnout snížení částky náhrady nákladů řízení, kterou je povinna nahradit úspěšné straně neúspěšná strana občanského soudního řízení v těch věcech, kde hodnota peněžitého plnění, o němž je rozhodnuto, nepřevyšší 10 000 Kč. Takovéto omezení výše náhrady odměny advokáta je navrhováno v reakci na současnou situaci, kdy zejména v případě bagatelních pohledávek může docházet k negativnímu jevu postupování pohledávek a jejich vymáhání nikoli pro pohledávku samotnou, ale pro částku přiznávanou jako náhradu nákladů řízení. Předložený návrh má podle předkladatele dále snižovat výši náhrady hotových výdajů pro úspěšnou stranu sporu tak, aby absolutní výše těchto nákladů nemotivovala účastníky řízení k uplatnění pohledávky právě pro částku nákladů, ale současně umožnila, aby úspěšné straně sporu byly hrazeny účelně vynaložené náklady na právní zastoupení.

II. Připomínky a návrhy změn

Předkladateli nelze upřít dobře míněnou snahu vypořádat s aktuálně kritizovaným jevem, kterým je vymáhání pohledávek u sociálně slabých skupin nikoliv pro pohledávku samotnou, ale pro náhradu nákladů řízení. Je však třeba uvést, že tento jev již v minulosti ztratil svůj právní základ, a to v důsledku zrušení tzv. přísudkové vyhlášky č. 484/2000 Sb. nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/12 ze dne 17. dubna 2013, vyhlášeným ve Sbírce zákonů pod č. 116/2013 Sb. s činností od 7. května 2013. Byla to totiž právě přísudková vyhláška, která kvůli principu paušalizace náhrady nákladů vedla k tomu, že v jednoduchých, zejména platebních sporech v oblasti hromadného vymáhání pohledávek byla náhrada nákladů nepřiměřeně vysoká, zatímco ve složitých sporech s mnoha jednáními u soudu byla tato náhrada příliš nízká. Navržená novelizace a její odůvodnění prezentované předkladatelem tak reaguje na zhruba rok starý skutkový a právní stav. V současné době se při přiznávání náhrad nákladů řízení postupuje podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., tzv. advokátního tarifu, který nevychází z paušalizace, ale ohodnocuje pouze reálně provedené úkony právní pomoci.

Aktuální návrh proto může potencionálně poškodit skupiny dalších oprávněných věřitelů, kteří potřebují i v těchto menších sporech kvalifikovanou právní pomoc, na kterou mají dokonce ústavně zaručené právo.

Dále novela ohrožuje i neprávem žalované osoby, které potřebují odbornou právní pomoc k účinné procesní obraně, zejména pokud jsou v procesně slabším postavení. Jde například o spory spotřebitelské a zaměstnanecké, kdy slabší strana sporu využije oprávněně právní zastoupení a následně, i v případě úspěchu ve sporu před soudem, nemá nárok na zpětnou úhradu nákladů na právní zastoupení nad rámec nově stanovené zcela minimální částky. Zejména se novela týká také menších měst a obcí, které nemají dostatečný samostatný právní aparát na vymáhání velkého množství menších pohledávek, které jim standardně vznikají při správě jejich majetku nebo v jejich městských a dopravních podnicích, a jsou proto závislá na spolupráci s místními advokátními kancelářemi. Přitom v případě těchto měst, městských a státních podniků se v součtech může jednat o významné částky, které se tímto stanou pro tyto subjekty jen velmi obtížně vymahatelné, pokud vůbec. Postižena budou rovněž bytová družstva a společenství vlastníků bytových jednotek, které rovněž vymáhají typicky menší dlužné částky za svými nájemníky a využívají přitom kvalifikovanou externí právní pomoc.

Odůvodněnost těchto obav je dostatečně vidět v souboru vypořádání zásadních připomínek, kdy řadu těchto argumentů uplatnily např. MPSV (ochrana zaměstnanců), sdružení na ochranu spotřebitelů dTEST (ochrana spotřebitelů), nebo Svaz měst a obcí. (ochrana obcí a dopravních podniků při

vymáhání pohledávek), které nebyly předkladatelem zohledněny, aniž by došlo k jejich přesvědčivému vypořádání.

III. Závěr

Vzhledem k tomu, že předkladatel návrhu se v části d) Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy vůbec nezabývá dopady předložené úpravy právě ve výše uvedených oblastech, kdy na svých právech bude krácena oprávněná a často dokonce slabší strana sporu, a rovněž neřeší otázku dopadu návrhu na podnikatelské prostředí v této oblasti, Komise RIA je toho názoru, že odůvodnění by v této části měla být zásadním způsobem doplněno právě o tyto chybějící aspekty a vyhodnocení ekonomických a právních dopadů v těchto oblastech. Předkladatel by zde měl mj. vysvětlit, jakými úvahami či parametry byl veden při návrhu konkrétní výše navrhovaných částek.

Komise RIA dále předkladateli doporučuje, aby se v návrhu (resp. v průvodním materiálu k němu) vypořádal s možnou námitkou, že pokud je po nález Ústavního soudu (ÚS) sp. zn. Pl. ÚS 25/12 ze dne 17. dubna 2013, vyhlášeném ve Sbírce zákonů pod č. 116/2013 Sb., nutné předkládat takovýto návrh, měl by být omezen pouze na ty situace, jejichž řešení se nález ÚS dovolává, tj. na snížení náhrady nákladů řízení v těch agendách, kde lze právní pomoc automatizovat, což jsou v zásadě první dva úkony právní služby (převzetí a příprava věci a sepis a podání návrhu na vydání platebního rozkazu) ve věcech formulářových sporů, což jsou právě ty případy, které předkladatel zamýšlí svým návrhem řešit. A naopak, že na náhradu nákladů řízení v ostatních bagatelních případech by navrhované snížení dopadat nemělo, neboť svými důsledky může vést k pravému opaku než je deklarovaný cíl – tedy poškození slabší strany sporu právě v bagatelních případech. Lze totiž argumentovat, že v těchto případech by náhrada nákladů nadále mohla odpovídat ceně jednotlivých úkonů právní pomoci, která je stanovena stávající vyhláškou.

Pro věcné posouzení dopadů těchto případů proto Komise RIA doporučuje provést dopracování vyhodnocení ekonomických dopadů do zpracovaného odůvodnění k předmětnému návrhu vyhlášky.

Vypracoval: JUDr. Petr Solský

Prof. Ing. Michal Mejstřík, CSc.
předseda komise